

**DELO NAŠIH ZAVODOV IN DRUŠTEV
ATTIVITÀ DEI NOSTRI ISTITUTI E DELLE
NOSTRE SOCIETÀ
ACTIVITIES BY OUR INSTITUTIONS
AND ASSOCIATIONS**

**OSNOVNE USMERITVE PRI VARSTVU,
UPRAVLJANJU IN RABI KRAJINSKEGA
PARKA SEČOVELJSKE SOLINE (KPSS)**

Sečoveljske soline so območje habitatov redkih, ogroženih in značilnih rastlinskih in živalskih vrst, kjer je zaradi človekovega dolgotrajnega delovanja, nastal tipičen solinski ekosistem. Z Aktom o notifikaciji nasledstva glede konvencij, ki jih je sprejel UNESCO, je Skupščina RS uvrstila Sečoveljske soline v seznam močvirij mednarodnega pomena, zlasti kot prebivališča močvirskih ptic.

Prvi znani dokument, ki omenja Piranske soline, v katere so bile vključene tudi Sečoveljske, oziroma tisti del, ki je bil v lasti samostana, je tako imenovani Placito di Risano iz leta 804 (ing. Koludrovič Ante: Historijsko ekonomski podatki istarsko-trščanskih uglavnom Piranskih solana. Zagreb, 1955). Območje Sečoveljskih solin in polotoka Seča je bilo zaradi izredne ohranjenosti ter znanstvene, kulturno-vzgojne, ekološke in krajinsko-oblikovne vrednosti razglašeno za krajinski park lokalnega pomena. Soline so zaradi etnološke in tehnične dediščine pomemben kulturni spomenik.

Velike površine najdragocenejših habitatov bodo zavarovane pred spremembami vodnega režima. (Foto: I. Škornik)

Large areas of the most valuable habitat types will be protected against changes of the water regimes. (Photo: I. Škornik)

Morske soline so tehnološki objekt, ki ga je treba stalno vzdrževati v primernem stanju. Varovalni nasipi solin so istočasno varovalni nasipi površin v zaledju solin, kjer so kmetijske površine, pomembna cestna prometnica, letališče in druge gospodarske dejavnosti. Na južnem delu solin med reko Dragonjo in kanalom Giassi je Muzej solinarstva, ki je kulturni spomenik državnega pomena in katerega delovanje je odvisno od obvladovanja vodnega režima v tem območju.

Naravne in kulturne vrednote območja solin so osnova za načrtovani razvoj gospodarske rabe po načelu "razumne rabe", z vključevanjem interesov lokalnega prebivalstva in s ciljem, da se zagotovijo ustrezne ekonomske razmere za ohranjanje in razvoj parka.

Tradicionalna pridelava soli, ki je ustvarila solinski prostor, s postopki solinarjenja ohranja biotsko raznovrstnost v njem. Način solinarjenja, ohranjen na Sečoveljskih in Strunjanskih solinah, je posebnost v Mediteranu, kar daje naravni morski soli iz Sečoveljskih solin možnost poimenovanja z geografskim poreklom Krajinski park Sečoveljske soline, Slovenija. Soline so edini rudarski pridobivalni prostor v Sloveniji za pridobivanje jedilne soli.

V tehnološkem postopku se pridobivajo dodatni proizvodi s posebnimi lastnostmi, značilnimi za ta prostor: mikroklima, solinsko blato – fango in matična slanica – acqua madre, ki so osnova za obstoj in razvoj visokokakovostnega termalnega turizma z vsemi oblikami talasoterapij, spremljajočimi programi Wellness, edukativnim turizmom, rekreacijo in posebno obliko navtičnega turizma.

**Košnja na Fontaniggah. (Foto: K. Gorišek)
Mowing on the Fontanigge area. (Photo: K. Gorišek)**

Pravne podlage za upravljanje KPSS in rabe naravne dobrine

Osnovni pravni akt je Zakon o ohranjanju narave (ZON, Ur. l. RS št. 56, 13. 7. 1999). Posebni pravni akti za območje KPSS so še:

- A) Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Ur. l., št. 29, 20. 4. 2002), ki temelji na določilih Zakona o ohranjanju narave in Odločbi o izbiri skrbnika KPSS št. 35416–12100, 14. 9. 2000, MOP, UVN (v nadaljnem: Uredba).
- B) Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Ur. l. št. 29, 20. 4. 2002) (v nadaljnem: Odlok).
- C) Koncesijska pogodba med koncedentom (Republiko Slovenijo) in koncesionarjem (Soline Pridelava soli d.o.o.)

S koncesijsko pogodbo je Republika Slovenija celotno območje "državnega parka" podelila v upravljanje enemu upravljalcu, to je podjetju SOLINE Pridelava soli d.o.o.

Območje KPSS je razglašeno kot prvo slovensko močvirje na seznam močvirij mednarodnega pomena pod varstvom Ramsarske konvencije o močvirjih in je predlagano za uvrstitev v omrežje posebej varovanih območij na območju Evropske unije; po določilih Ptičje direktive se uvršča območje Lere in Fontanigge, po določilih Habitatne direktive pa le območje Fontanigge.

A) Uredba o Krajinskem parku Sečoveljske soline (Ur. l. št. 29, 20.4.2002)

Uredba o KPSS opredeljuje določila varstvenega režima in conacijo območja ter določa dejavnosti, ki so dopustne za posamezne cone v KPSS. Uredba temelji na določilih ZON-a, ki pri definiranju kategorij zavarovanih območij sledi razdelitvi IUCN-ovih upravljalških kategorij za zavarovana območja. Po IUCN-ovi delitvi sodi KPSS v kategorijo IV (po ZON-u: "Upravljeni naravni rezervat"): "Zavarovano območje, kjer z aktivnimi upravljalškimi posegi zagotavljamo ohranitev razmer za obstoj habitatov in zahtev specifičnih vrst".

Namen varstva po Uredbi je zavarovanje območja naravne vrednote Sečoveljskih solin in ohranitev biotske raznovrstnosti. Zavarovanje in ohranitev naravne vrednote in biotske raznovrstnosti se zagotavlja z **izvajanjem varstvenih režimov in pravil ravnanja v parku**. Park je razdeljen na tri varstvena območja. Za vsa tri velja, da je prepovedano izvajati posege, opravljati dejavnosti ali ravnati na način, ki bi lahko škodljivo vplival na naravne vrednote in biotsko raznovrstnost v parku in spreminjal ali ogrožal njegovo ekološko, biotsko ali krajinsko vrednoto (3. člen). Podrobneje so prepovedi po posameznih območjih opredeljene še v 4., 5. in 6. členu.

V 11. členu so glede na posamezno varstveno območje opredeljene tudi dejavnosti, ki jih je v KPSS dovoljeno opravljati. V prvem varstvenem območju ni dovoljeno opravljanje nobenih gospodarskih dejavnosti,

v drugem območju se opravlja tradicionalno solinarstvo, druge dejavnosti pa le, če ne ovirajo varstva naravnih vrednot v parku oziroma dejavnosti tradicionalnega solinarstva. V tretjem varstvenem območju se poleg varstva naravnih vrednot kot prednostne uvrščajo tudi tradicionalni način rabe in dejavnosti, če se ne opravljajo v obsegu in na način, ki bi ogrožal naravno ravnovesje v parku.

B) Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (Ur. l. št. 29, 20. 4. 2002)

Območje Muzeja solinarstva je določeno z aktom o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena (9. člen Uredbe in Odlok o razglasitvi Muzeja solinarstva za kulturni spomenik državnega pomena). Zavarovano območje po tem Odloku je namenjeno:

- trajni ohranitvi kulturnih, tehniških, etnoloških, krajinskih, likovnih in zgodovinskih vrednot,
- ohranjanju tradicionalnega solinarstva in pridobivanju soli po srednjeveških postopkih,
- ohranjanju pričevalnosti kulturnega spomenika,
- prezentaciji kulturnih vrednot *in situ*, v tisku in drugih medijih,
- muzejski dejavnosti,
- znanstveno-raziskovalnemu delu,
- učno-demonstracijskem delu.

Za spomenik velja varstveni režim, ki je opisan v 4. členu Odloka.

Cilji upravljanja v KPSS

Dolgoročni cilji so usmerjeni k varovanju in trajnemu ohranjanju naravnih vrednot in s tem biotske raznovrstnosti Sečoveljskih solin, ohranjanju kulturne dediščine in značilnosti obmorske kulturne krajine Slovenske Istre. Za uresničitev teh ciljev je treba ohraniti:

- solinarstvo kot gospodarsko dejavnost, ki je izoblikovala to območje,
- pestri solinski ekosistem in njegove habitatne tipe, na katere se veže značilna biotska raznovrstnost,
- tradicionalni proizvodni proces in tehnologijo na sedanjem obsegu površin.

Vsebina varstva, upravljanja in rabe KPSS (temeljne vsebine)

Varstvo in upravljanje z naravno vrednoto

- habitati in vrste (zbiranje podatkov o habitatih in vrstah ter njihovem stanju),
- varstvo habitatov in vrst,
- sonaravno upravljanje z naravno vrednoto (npr. solinarska dejavnost, gojenje rastlin itd.),
- upravljanje, obnova in vzdrževanje habitatov (npr. uravnavanje vodnega režima, nadomestni habitati, umetna gnezdišča, košnja, obnova nasipov in infrastrukture itd.).

Ohranjanje in varstvo kulturne dediščine in krajine

- podpora ohranjanju tradicionalne rabe v krajini (solinarska dejavnost) ter ohranjanje stavbne in tehniške dediščine (npr. preprečitev poškodb) v sodelovanju z inštitucijami pristojnimi za varstvo kulturne dediščine,
- ohranjanje tradicionalnih habitatov in njihovih vrst (solinski bazeni, nasipi...).

Vzdrževanje in obnova infrastrukture za obisk KPSS

- center za obiskovalce,
- interpretacijske in informacijske točke,
- strokovno vodstvo,
- druga infrastruktura (npr. klopi, table, koši za odpadke...).

Infrastruktura za omogočanje (pasivne) rekreacije

- vzdrževanje obstoječih ter načrtovanje in izvedba novih poti za obiskovalce (pešpoti, kolesarske poti).

Raziskave, monitoring in osveščanje

- predvsem v sodelovanju z zunanjimi sodelavci/partnerji in lokalno skupnostjo.

Načrtovanje podlag za razvoj sonaravnega turizma

- priprava usklajenih strokovnih podlag za razvoj turističnih dejavnosti (npr. termalni turizem, privezi, ponudba hrane in pijače, kulturne prireditve...).

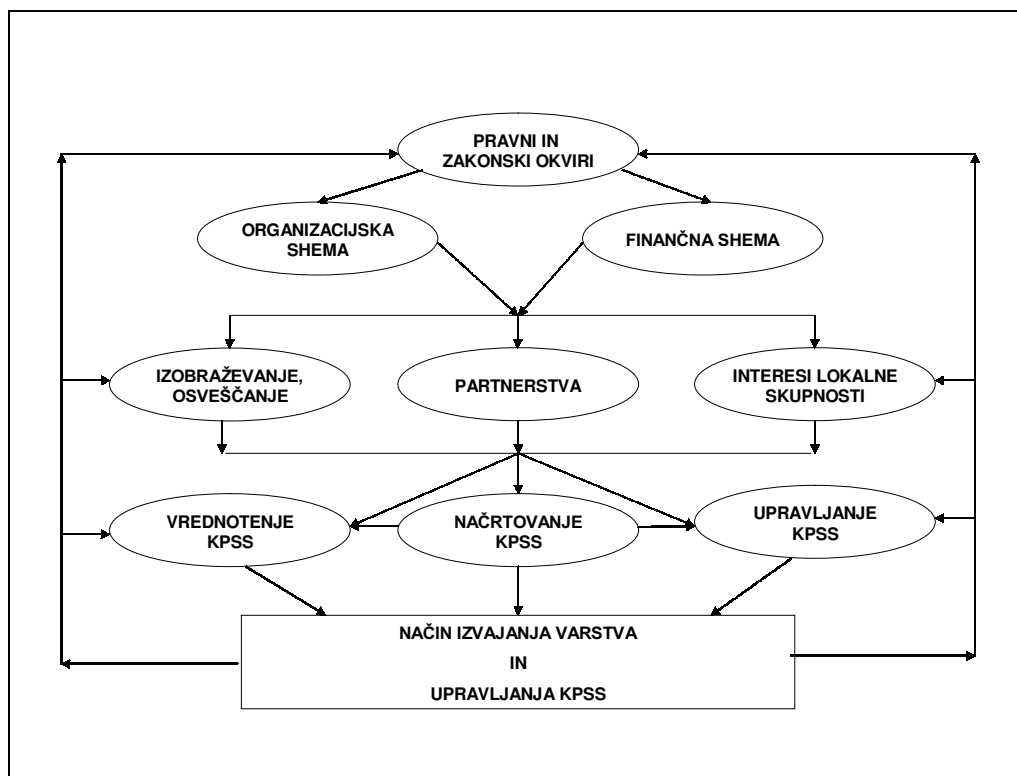
Način varovanja, upravljanja in rabe

Osnovna shema varovanja in upravljanja parka je prikazana na spodnji skici. Pravni in zakonski okviri so osnova za pripravo organizacijske in finančne sheme upravljanja parka.

Polojnik (Himantopus himantopus) je ena najpomembnejših gnezdilic na Sečoveljskih solinah. (Foto: I. Škornik)

Stilt (Himantopus himantopus) is one of the most important breeding species of the Sečovlje Salina. (Photo: I. Škornik)

Posebna pozornost je dana izobraževanju in osveščanju sodelavcev parka, lokalne skupnosti in drugih dejavnikov v prostoru, vzpostavljanju partnerskih povezav z njimi in upoštevanju interesov lokalne javnosti. S tem bo zagotovljeno sodelovanje lokalne in druge zainteresirane javnosti (deležnikov) v procesu varovanja in upravljanja parka. Posebno pozornost je treba nameniti odnosu gospodarskega dela upravljanja z območjem (predvsem proizvodnja soli, muzejska dejavnost, turizem, vodno gospodarstvo...), sodelovanju z drugimi organizacijami in združenji (občinske strukture, lokalna skupnost, lokalna turistična združenja, nevladne organizacije...) ter raziskovalno-izobraževalnemu delu.

Viri financiranja KPSS

Po koncesijski pogodbi so med viri financiranja omenjeni državni proračun, prihodki od prodaje blaga in storitev, vstopnine v KPSS, donacije in dotacije ter drugi viri, kot npr. parkirnina. Posebej pomemben finančni vir so sredstva, ki so bila pridobljena v okviru projekta LIFE Nature: "Ohranitev ogroženih vrst in habitatov v Krajinskem parku Sečoveljske soline." Cilj projekta je omogočiti učinkovito vzdrževanje razmer za obstoj ogroženih habitatov in varstvo vrst v Sečoveljskih solinah.

Kratek prikaz projekta LIFE Nature

Za vzdrževanje ekološkega značaja Sečoveljskih solin so sredstva iz projekta LIFE Nature namenjena za naslednje akcije:

- izdelava načrta upravljanja,
- ukrepi za nadzor in uravnavanje vodnega režima ter vzdrževanje nasipov (obnova dela nasipov, redno vzdrževanje nasipov),
- ukrepi za omejitev motenj s strani človeka in kopenskih plenilcev (ureditev robnih jarkov),
- ureditev nadomestnih habitatov (sipine za čigre, otočki in nasipi za gnezdenje),
- osveščanje javnosti in promocija območja (vključno z iniciativo za nova delovna mesta za lokalno prebivalstvo, čezmejno sodelovanje z zavarovanimi območji itd.),
- promocija pomena in upravljanja potencialnega območja v okviru evropskega omrežja naravovarstveno pomembnih območij Natura 2000.

Pričakovani rezultati

- 2000 m² najdragocenejših habitatov bo zavarovano pred nekontroliranimi spremembami vodnega režima,
- 5000 m² trenutno naravovarstveno nezanimivih površin bo spremenjeno v gnezdišče redkih vrst,
- izkopanih bo 6500 m obrobni jarkov (okoli 100 ha bazenov), da se onemogoči dostop kopenskim plenilcem,
- 18000 m nasipov bo redno košenih, 9000 m pa obnovljenih in vzdrževanih,

- urejenih bo 50 ha novih potencialnih gnezdišč za solinske ptice in druge vrste.

Andrej Sovinc

XI EUROPSKI KONGRES IHTIOLOGA TALLINN, ESTONIJA (6.-10. RUJNA 2004)

U razdoblju 6-10. rujna 2004. godine je održan kongres ihtiologa Europe u Tallinnu (Estonija) u organizaciji Estonskog morskog instituta (Estonian Marine Institute) pri Sveučilištu u Tartuu (www.sea.ee). Na kongresu je sudjelovalo preko 300 stručnjaka ihtiologa iz 28 europskih i 11 vaneuropskih država koji su tijekom 5 dana izmjenjivali rezultate svojih istraživanja, informacije te planirali i organizirali budući rad. Sve sudionike pozdravili su prof. Toomas Saat, kao domaćin i glavni organizator, te prof. Maurice Kottelat, kao glavni predsjedavajući odbora Europskog ihtiološkog društva (EIS). Tijekom kongresa održana su predavanja i izlaganja u okviru 6 tematskih skupina (A: Taxonomy, systematics, zoogeography and evolution; B: Life history strategies and population ecology; C: Dynamics of fish communities; D: Fish reproduction and development; E: Fish genetics and cytogenetics; F: Fish physiology, immunology, ecotoxicology, parasitology and pathology) i 10 simpozija (G: Fishes in the Baltic sea; H: Alien fish species; I: History of ichthyology in Europe; J: Fish responses to eutrophication tools to test ecological theory; K: To be or not to be: freshwater fish conservation; L: Integrating approaches to *Cottus* diversity; M: Fish chemoreception; N: FishBase; O: Systematics and biodiversity of the order Cypriniformes (Actinopterygii, Ostariophysi) – a tree of life initiative; X: Fishes of Estonia (only posters)). Na kraju se održala i redovita sjednica europskog ihtiološkog društva na kojoj se načulo da su slijedeći kandidati za održavanje kongresa Portugal, Rumunjska i Hrvatska (Dubrovnik).

Jakov Dulčić